

Алдр Октябрьск социалистическ революциин 40-ч жилин өөнийн байрин сэн өдрөг көхд бөлдхин тускар КПСС-н ЦК ТОГТАВР

Күмн-ämtни тууджд шин цагин эргц—капитализм куурч, социалистическ шин обшество батрдж тогтлгына цагин эргц эклдж секси—Алдр Октябрьск социалистическ революциин дбчи джилин өдн—1957-ч джилин ноябрин 7-д болхмн.

Алдр Ленин толгыачта Коммунистическ партин гардвртаггар Октябрьск социалистическ революц кегдсмн. Помешикудин болн капиталистирин йосиг хувьлчкад, мана орн-нутгт эн көдлмшч классин политическ ээлгь, пролетариат улс йос гарддж бярлгь тегтгд, äмтин олн äмтни тölä демократий, йоста гидг йилгьән янзта демократий болгьд—Советск йос тогтав. Күмни тууджд шинькин эклдж эрл олн-ämtн эврәнн орн-нутгтан эзи болв: фабрик, заводе болн төмр хаалгь, газр болн эн-үнä кишгнэ куч-көлсчрин збор болв.

Өдн болсн революце болха цугьар, нег янзта даджрлгч талдан янзта даджрлгьар сөлд, äмт мухлалгч нег классиг äмт мухлалгч оньгдан классар сольдг билä. Октябрьск революц болха СССР-т кч күүг даджрдж ээлдг ямаран чигн даджрлгч, келн-ämtсинг мухлалгьна болн келн-ämtс хоорнд йилгьтг келгнä ямаран чигн янзиг цугтнь уга келгьнур авч ирсн мөн.

Алдр Октябрьск социалистическ революц болхларн—экономикд, обшествоин классовый янзд, келн-ämtсин хоорндк бääдлд, олн-келн äмтин политическ болн культурн бääдлд гүн гидг хуврлт учрав.

Октябрьск социалистическ революц, мана орнитгиг, учрн гиджäsн экономическ болн национальн буурлтаснь, империалистическ цуцч-махчир ууг тасчч хувадж авч, мухлалдж эдлхär бääснäs харсдж авб. „Кесг миллион улсин джиргьт, үкл хойриг йилгьгч төр“ гидж В. И. Ленин нерäдсн төриг эн революц йилгьд, дән уга ни бääлгьгд дурддж, империалистическ нег-негнәннь цуц туулдулдж алдлгьнäs гетлгх хаалгьг цуг келн äмтсд заадж өгв. Эн алдр народн революц—дääлдәнä бмнäs, олн-келн äмтс хоорндан ни бääхин тölä кечч көдлмшч болн крестьян улсин äмтин зөрмг, äмтин гүджрмг ноолдана улгур болдж гарв.

Марксизм-ленинизмн цугтнь дилгч туг дор Алдр Октябрьск социалистическ революц кегдсмн. Баячудин идеологд, көдлмшчрин движень дотр гаргч оппортунизмн болн реформизмн идеологд, социал-шовинизмд болн реакционн национализмд революц күчтä гидг чидтä цоклгь өгсмн; пролетарск интернационализмн алдр гол кециг äмтн джиргьлд нбкцүлдг, цуг орн-нутгудин куч-көлсчрин уханд революционн болгч серл орулдж, нарт-делкән көдлмшчир болн келн-ämtс мухлагьнäs гетлгин тölä кечч ноолдаг эн революц шин девснйг өбдән брвг.

Советск орн-нутгнн производителн чидл-күчиг делгрүлхд Октябрьск социалистическ революц ик брн агьу учрав. Цагнь давдж, хуучрдж хуургч стройин бмнäs ноолддж, шин, түрүн нур ээлгч обшество бурдäхин тölä ноолддан айта гидг геронизм гаргьсн олн күмн-ämtиг эн революц серлттä тууджлгч уулдврмүдүр дуудж босхсмн.

Октябрьск социалистическ революц, күүкд улсиг даджранас сулдхдж, политическ болн обшествоин төрт орлцх күтц äдл збвär тегтгд, олн-дундйй куч-көлснд шунгьгагьар орлцхд, багь насни үйириг асрдж өсгхд брғär орлцх аргьг күүкд улсин бмн секддж, күүкд-күн—экин чиириг өбдән брвг. Советск орн-нутгт буурлдж бääх цуг келн-ämtсин-багьчуд сургьуль-медлр сурч авхд, производственн квалификац дасдж, творческ куч-көлс уулдхд, збрлт уудäхд, советск олн-ämtсин хувькишгин болн туурмджин нерлд, коммунизмн нерлд баатр дилвр бärхд—Октябрьск революц брн хаалгьннь бмнн секдж өгв.

Дääнд хоосрдж уäрсн, өшätä капиталистическ государствсар тбгäлн-лән буслгдсн, делкән ард хосрсн, аграрн орн-нутгт социализм тосхна гисн

амр төр-бнн билä. Социализм тосхлгьна хаалгьд кесг түрмшг, кесг харьлт бääсмн. Болв Ленинск Коммунистическ нарт гардвртаггар, ууна брм-лжтägгär мана орн-нутгнн героическ көдлмшч класс, күч-көлсч крестьянств, уралгь йовгч интеллигенц, тер түрмшг, харьлтас хордж хооран цухрл уга, äмт даджрч классин бмнäs, меньшевикүдин, эссермүдин, троцкистирин, бухаринцирин буржуазн националистирин, социализмн нань чигн хортдин бмнäs кесн догшин ноолданд харгьсн түрмшг, харьлтгиг күүчддж, давдж гарв.

Тууджд келн болм ахр цагин дунд Советск олн-ämtн орн-нутгтан социалистическ индустриализац делдв. Йосан гартан авсна хбнн пролетарск революциин бмн бääх äмтин күнд төр болгч—селәнä эдл-ахуг коллективизац кех, эрдм-медрлин революц кехд, äмт даджрч классиг уга кедж хамхлдж, нарт орчлнй äмтин түрүн болгч социалистическ обшество тосгьх төриг күчäv. Советск йосн тогтад 40 джил болсна эргид, ташр туунäsнь 18 джилин гражданск болн нарт-делкән хойрдг дән, дääнд эвдрсн орн-нутгнн гер-малиг хärү буттгддж босхлгьн сүл цагин эргцннь эзлсн бийн, тер дилврмүд дääлдж авдв.

Нарт делкән хойрдгч дääнд советск олн-ämtн фашизмг дилддж бärсн, орчлнйгин тууджд орч дилвр ганцн Советск Союзин улсиг бääтхä, күмн делкäg кевтнь фашистск мухлалгьна äмшгäs харсдж гетлгв. Тер дääлдänd советск улс, социализмн политическ болн экономическ систем ик нертägгär шуувриг тесдж даагьад, советск орн-нутг улм бат күчтä болдж гарв. Социалистическ стройин бмн-чидлин күчн гөньгрдж чилшгөгьинь эн тоот цугьар герчлдж үзүлджәнä.

Коммунистическ партин гардвртаггар Советск Союз нарта делкä дотр күчтä гидг индустриальн маньгьс орн-нутгт хуврдж, бмн-нур ээлгч наука болн техникт болв.

СССР-н промышленность 1957-ч джилин эклдä, революциин бмн цагт бääснä дуньгцүлхлä 30 холванас давдж өссн, социалистическ экономикн цугтань делегитин ул болгч—күнд индустрий болхла 50 холванас давдж өссн. Социалистическ эдл-ахугнн ул болгч—социалистическ күчтä индустрий ууддäй гисн—героническ көдлмшч классин, эгл олн интеллигенцин, цуг советск улсин улгүрдлж болшго баатр дилвр болджана.

Октябрьск социалистическ революц келгьн—селәнä эдл-ахуг, коллективизац келгьн—селәнä эдл-ахун, производствн гол-улиг, цуг крестьянствн джиргьлгч болн бääдлгч үндсärн хуврүлдж ясуллагьн болв. Селәнä эдл-ахун производствн ик гилгär бөдлүлхин тускар сүл цагин эргид партин тавсн төрмүдиг дилвртägгär күчälгьн—колхозин тосхлтин маньгьс күчиг, социалистическ ик, олар нбкцлж бүрдäджäh селәнä эдл-аху цугьарагьнäsн деер, сääниг дакн-дакн үзүлдж медүлджәнä. Селәнä эдл-ахуг сән гидг техникär асглгьн, наукин куцл-уулдврмүдиг болн көдлмшин сән дамьлтгиг колхозин болн совхозин производствд брғär орлцүлдж, эмнг болн эмншрлж одсн кесг миллион га газр гарт орулдж эдлсн тöläдән, буудä гаргьлгьг збвär икдүлдж, мал өслгьнä төриг збвär ясулх аргь манд учрав.

Экономическ цуг эн күцлмүд, мана орн-нутг урдн äмтнä ард хойрдж йовсн, му техниктä орн-нутгас күчтä гидг алцх кегьд, айта гидг сән машинн индустриä болдж одлгьн, агьу ик күчтä электростанцста, автоматиктä, телемеханиктä боллгьн, атомин күчиг олзлгьн—эн тоот цугьар—эдл-ахун социалистическ систем орчлнйг цугьарагьнäsн даву тууджлгч лавта деер болджахиг итүлдж үзүлджәнä.

СССР-т бääх келн-ämtсин цугьараннь политическ болн экономическ өслт болхд, теднä эврәннь государствени төрн батрхд, теднä эрдм медрлн

эврәннь келн-ämtни янзтагьр, социалистическ гол-утхтагьар цецглдж өсхд Октябрьск социалистическ революц брн агьугьинн тегтгд өглä. Урдн хооринд онц-онц бшрнэгьу бääдгин ормд, келн-ämtс ода хоорндан дедг сäänär уурлдж, хамцд, нег-негдән дөн-нбкд болдж бääлгьнур ирв. Цуг улсин болн келн-ämtсин уурлдж, ах-ду метär, äдл збвтägгär бääх политик—Ленинск келн-ämtни политик дилддж делгрв.

Советск улс—көдлмшчир, крестьянмуд, интеллигенц улс, социализмн тölä ноолданд ухан-седкнн батрдж өсäd, серлн улм өбдлäd, тууджиг уудäгч, герой болсн, социалистическ шин джиргьлин эзн болгч олн-ämtнä күчтä гидг творческ чидл делвдж гарв.

Күмни тууджд äмтин түрүн болдж СССР-т көдлмшч угагар түрү-зүлдгär бääлгьн уга кегдв. Куч-көлснä производительность өслгьлä хамдан, промышленностин болн селәнä эдл-ахун производствд бөдлггч дадж, национальн олз-орукдäд, балгьсд болн селäдин күч-көлсчрин бääдл-джиргьлин кемджән ясрад йовна. Революциин бмн äмтсиннь (9 настагьас авн өбдändн) 76 процентн сургьуль уга бääсн орн-нутгт, делгү цугьар долан джилä сургьуль дасдж уусгдл, ода цугьарад арвн джилä сургьуль дасхлгьнур эклдж оргдджана. Союзн республик болгьнар цугьарагьнäs дала болдж өсгсн народн интеллигенц советск наука болн культуриг ицлтä кевär уралан йовулдж йовцхана.

Алдр Октябрьск социалистическ революциин дилвр, советск орн-нутгт социалистическ тосхлт батрдж тогтлгьн—тууджлгч өслтин хаалгь цугьараднй йилгьгч нилчән кургцхäv. Европ Азий хойрт пролетарск болн келн-ämtни сулдхврин тölä күчтä гидг ноолдан делгрв. Нарт-делкән хойрдгч дääнд фашистск күчиг күүчд хамхлгьна йилгьлттä ачн—Советск Союзин ач мөн. Иигд фашистск күчиг күүчлгьн революционн пролетарск болн келн-ämtсин—сулдхврин тölä кечч ноолдаг улм икär брджүлв. Азийн болн Африкин орн-нутгудар колониальн даджрулт дор кесг вун джилмүдин туршарт зовлнй эдлджäsн кесг зун сай улс шунгьга политическ бääдлур сергид орхив. Келн-ämtсин эврä сулдхврин тölä кечч ноолдан дилвртä болджахн ашд Востокин ик гидг орн-нутгуд гоодан, газадн улмä угагар бääх бääдлән гар деерән авад, орн-нутгудин хоорндан бääх бääдлд, делкä ни бääхин тölä кечч ноолданд ода ик чинртä улмägьн курджәнä.

Алдр Октябрьск социалистическ революциин хбн нарт-делкән тууджд болсн цугьарагьнäsн даву темдгтä йовдлн—Китд болн Европ Азий хойрин кесг орн-нутгудт социалистическ революциин дилвр болв. Олн-ämtнä героическ ноолдана аш болсн деерән эн революц бас делкән капиталистическ систем түдл уга цаарандан күүрч йовхиг, социализмүр йовгч цуг күмн äмтсин йовдл юмнд бокрл уга уралан делгрдж йовхиг герчлдж үлүлджәнä. Делкән капитализмн системин кризис Октябрьск революц болсн цагас авн өклсн кевтән улм икär хурцгдл, гуудд йовна. Капиталистическ системäs хагьчд гарсн орн-нутгуд Советск Союзт хамдан нбкцнэгьу социалистическ лагер бурдäдхäv. Эн лагерин экономическ, политическ болн идеян күчнэ зогслгч өсäd, делкән цаарандн өсх хаалгьнд цугтадн туста нилчән хальдана.

Советск Социалистическ Республикин Союз, Китайск Народн Республик, Албана Народн Республик, Болгарин Народн Республик, Венгерск Народн Республик, Демократическ Республик Вьетнам, Германск Демократическ Республик, Кореиск Народн-Демократическ Республик, Мон-

